

Bijlage VWO
2022

tijdvak 1

Griekse taal en cultuur

Tekstboekje

Apollo verhoort het gebed van Chryses.

43 Ὀς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων,
44 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων χωόμενος κῆρ,
45 τόξ' ὤμοισιν ἔχων ἀμφορεφέα τε φαρέτρην·
46 ἔκλαγξαν δ' ἄρ' οἴστοι ἐπ' ὤμων χωομένοιο,
47 αὐτοῦ κινηθέντος· ὁ δ' ἦϊε νυκτὶ ἐοικώς.
48 Ἔζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε νεῶν, μετὰ δ' ἰὸν ἔηκε·
49 δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένετ' ἀργυρέοιο βιοῖο·
50 οὐρήας μὲν πρῶτον ἐπώχετο καὶ κύνας ἀργούς,
51 αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφίεις
52 βάλλ'· αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.
53 Ἐννήμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν ὄχετο κῆλα θεοῖο,
54 τῇ δεκάτῃ δ' ἀγορήνδε καλέσσατο λαὸν Ἀχιλλεύς·
55 τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη·
56 κήδετο γὰρ Δαναῶν, ὅτι ῥα θνήσκοντας ὄρατο.
57 Οἱ δ' ἐπεὶ οὖν ἤγερθεν ὀμηγερέες τ' ἐγένοντο,
58 τοῖσι δ' ἀνιστάμενος μετέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
59 “ Ἀτρεΐδῃ, νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας οἴω
60 ἄψ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν,
61 εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμῶ καὶ λοιμὸς Ἀχαιοῦς·
62 ἀλλ' ἄγε δὴ τινα μάντιν ἐρείομεν ἢ ἱερῆα,
63 ἢ καὶ ὄνειροπόλον, καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν,
64 ὅς κ' εἴποι ὅ τι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος Ἀπόλλων,
65 εἴτ' ἄρ' ὅ γ' εὐχολῆς ἐπιμέμφεται εἴθ' ἐκατόμβης,
66 αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσσης αἰγῶν τε τελείων
67 βούλεται ἀντιάσας ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι.”
68 Ἦτοι ὅ γ' ὦς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
69 Κάλχας Θεστορίδης, οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος,
70 ὃς ἦδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα,

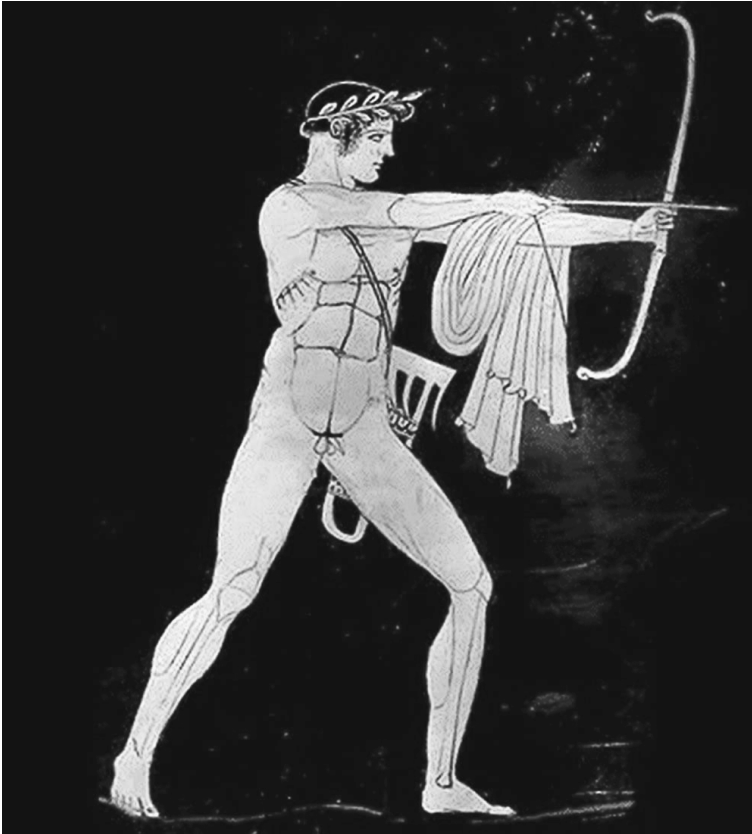
71 καὶ νήεσσ' ἠγήσατ' Ἀχαιῶν Ἴλιον εἶσω
 72 ἦν διὰ μαντοσύνην, τήν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων·
 73 ὃ σφιν εὐφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
 74 “ ὦ Ἀχιλεῦ, κέλεαί με, Διὶ φίλε, μυθήσασθαι
 75 μῆνιν Ἀπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος·
 76 τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω· σὺ δὲ σύνθεο καὶ μοι ὄμοσον
 77 ἦ μὲν μοι πρόφρων ἔπεσιν καὶ χερσὶν ἀρήξιν·
 78 ἦ γὰρ ὀϊόμαι ἄνδρα χολωσέμεν, ὃς μέγα πάντων
 79 Ἀργείων κρατέει καὶ οἱ πείθονται Ἀχαιοί.”

Homerus, Ilias 1.43-79

Aantekeningen

- regel 44* τὸ κάρηνον top
regel 45 ἀμφορεφής aan beide zijden gesloten
regel 49 ἡ κλαγγή klank
regel 50 ὁ οὐρέυς muildier
regel 51 ἐχεπευκῆς scherp
regel 53 τὸ κῆλον pijn
regel 59 παλιμπλαγχθείς teruggedreven
regel 60 ἄψ weer
regel 61 ὁ λοιμός pest
regel 63 ὁ ὄνειροπόλος droomuitlegger
regel 65 ἐπιμέμφομαι + *genitivus* ontevreden zijn over
regel 69 ὁ οἰωνοπόλος vogelwichelaar
 ὄχα verreweg
regel 72 ἡ μαντοσύνη waarzeggerskunst
regel 73 εὐφρονέων verstandig
regel 75 ἑκατηβελέτης van verre treffend

Afbeelding 1

Apollo; aardewerkschildering, 5^e eeuw voor Christus.

Tekst 2

Een navertelling van de regels 57-68 van tekst 1 (Oï t/m ἔζετο).

- 1 Alle ogen in de arena waren op Achilles gericht, maar hij richtte zich
- 2 uitsluitend tot Agamemnon.
- 3 “Goed,” begon hij, “Trojanen aan de ene kant – pest aan de andere.
- 4 We kunnen ze niet beide aan, dus laten we dan maar inpakken.” Een
- 5 grijns die zijn hoektanden ontblootte.
- 6 “Is toch zo, of niet?”
- 7 Agamemnon gaf geen antwoord.
- 8 “Óf...” Achilles stak zijn hand omhoog om het geroezemoes de kop in
- 9 te drukken, “we zoeken uit waarom dit allemaal gebeurt. Er is vast
- 10 wel iemand, een ziener, die ons kan vertellen waarmee we Apollo
- 11 hebben beledigd. Want het is duidelijk Apollo geweest die de pest

- 12 heeft veroorzaakt. En als we weten wat we hebben gedaan – of
13 nagelaten – dan kunnen we het rechtzetten.”
14 Hij ging weer zitten.

P. Barker, De stilte van de vrouwen, Amsterdam 2019

Tekst 3

Diomedes verwondt Aphrodite.

330 Deze stormde op Afrodite toe met het meedogenloze brons,
331 heel goed wetend dat zij een weerloze godin was en geenszins
332 een van die godinnen die de strijd der mannen beheersen, een
333 Athene, een stedenverwoestende Enyo. Dus achtervolgde hij
334 Afrodite door de dichte menigte en zodra hij haar had ingehaald,
335 deed hij een uitval, die zoon van de fiere Tydeus: op haar
336 toegesprongen met zijn scherpe speer, wondde hij haar tedere
337 pols. Onmiddellijk schramde de speerpunt haar huid, dwars door
338 de geurige peplos, die de Chariten zelf voor haar hadden
339-343 geweven en over haar pols vloeide het onsterfelijke bloed. Met
344 een luide kreet liet zij haar zoon op de grond vallen. Hem droeg
345 Apollo in zijn armen weg, onder een donkere nevel: geen van de
346 Grieken met snelle paarden mocht Aeneas treffen en doden.
347 Maar luid juichte Diomedes over Afrodite: “Ga weg, dochter van
348 Zeus, uit de moordende strijd. Heb je er niet genoeg aan
349 weerloze vrouwen te misleiden? Als je nu ook nog bij ons in de
350 oorlog komt, zul je wel leren huiveren, denk ik, alleen al van het
351 woord ‘oorlog’.”

Homerus, Ilias 5.330-351

Afbeelding 2

Gravure door T. Piroli, ca. 1800, illustratie bij de Ilias.

Tekst 4

Hector spreekt met Achilles voor hun tweegevecht.

248 Οἱ δ' ὅτε δὴ σχεδὸν ἦσαν ἐπ' ἀλλήλοισιν ἰόντες,
249 τὸν πρότερος προσέειπε μέγας κορυθαίολος Ἴκτωρ·
250 “Οὐ σ' ἔτι, Πηλέος υἱέ, φοβήσομαι, ὡς τὸ πάρος περ
251 τρὶς περὶ ἄστῃ μέγα Πριάμου δῖον, οὐδέ ποτ' ἔτλην
252 μῆναι ἐπερχόμενον· νῦν αὐτέ με θυμὸς ἀνήκε
253 στήμεναι ἀντία σείο· ἔλοιμί κεν, ἢ κεν ἀλοίην.
254 Ἄλλ' ἄγε δεῦρο θεοῦς ἐπιδώμεθα· τοὶ γὰρ ἄριστοι
255 μάρτυροι ἔσσονται καὶ ἐπίσκοποι ἀρμονιάων·
256 οὐ γὰρ ἐγὼ σ' ἔκπαγλον ἀεικίῳ, αἶ κεν ἐμοὶ Ζεὺς
257 δῶη καμμονίην, σὴν δὲ ψυχὴν ἀφέλωμαι·
258 ἀλλ' ἐπεὶ ἄρ κέ σε συλήσω κλυτὰ τεύχε', Ἀχιλλεῦ,
259 νεκρὸν Ἀχαιοῖσιν δώσω πάλιν· ὧς δὲ σὺ ρέζειν.”
260 Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
261 “Ἴκτωρ, μὴ μοι, ἄλαστε, συνημοσύνας ἀγόρευε·
262 ὧς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὄρκια πιστά,

263 οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν,
 264 ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισιν,
 265 ὧς οὐκ ἔστ' ἐμὲ καὶ σὲ φιλήμεναι, οὐδέ τι νῶϊν
 266 ὄρκια ἔσονται, πρὶν γ' ἢ ἕτερόν γε πεσόντα
 267 αἵματος ἄσαι Ἄρηα, ταλαύρινον πολεμιστήν.
 268 Παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκειο· νῦν σε μάλα χρὴ
 269 αἰχμητὴν τ' ἔμεναι καὶ θαρσαλέον πολεμιστήν.
 270 Οὐ τοι ἔτ' ἔσθ' ὑπάλυξις, ἄφαρ δέ σε Παλλὰς Ἀθήνη
 271 ἔγχει ἐμῷ δαμάα· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀποτείσεις
 272 κήδε' ἐμῶν ἐτάρων, οὓς ἔκτανες ἔγχει θύων.”
 273 Ἦ ῥα, καὶ ἀμπεπαλὼν προΐει δολιχόσκιον ἔγχος·
 274 καὶ τὸ μὲν ἄντα ἰδὼν ἠλεύατο φαίδιμος Ἔκτωρ·
 275 ἔζετο γὰρ προΐδων, τὸ δ' ὑπέρπτατο χάλκεον ἔγχος,
 276 ἐν γαίῃ δ' ἐπάγη· ἀνὰ δ' ἤρπασε Παλλὰς Ἀθήνη,
 277 ἄψ δ' Ἀχιλῆϊ δίδου, λάθε δ' Ἔκτορα, ποιμένα λαῶν.

Homerus, Ilias 22.248-277

Aantekeningen

<i>regel 255</i>	ὁ ἐπίσκοπος bewaker
<i>regel 257</i>	ἡ καμμονίη overwinning
<i>regel 261</i>	ἄλαστος vervloekt
	ἡ συνημοσύνη afspraak
<i>regel 267</i>	ταλαύρινος schilddragend
<i>regel 270</i>	ἡ ὑπάλυξις ontsnapping
<i>regel 275</i>	ὑπερπέτομαι vliegen over
<i>regel 277</i>	ἄψ weer

Aantekeningen

- regel 349 **ἐτάρων** *Verbinden met νόσφι.*
ἔζετο = **καθέζετο**
- regel 350 **θῖν' ἔφ'** op het strand
- regel 351 **ἠρήσαμην** *aoristus van ἀράομαι*
- regel 352 **μινυνθάδιόν περ ἔόντα** als iemand die maar kort zou leven (*Er was voorspeld dat Achilles een kort maar roemvol leven zou hebben.*)
- regel 353 **ᾔφελλεν** (hij) had moeten
- regel 354 **ὑπιβρεμέτης** met onweer dreunend
τυτθὸν *bijwoord*
τίω eren
- regel 355 **εὐρὺ** over een groot gebied
- regel 356 **ἔλών** *Onvertaald laten.*
- regel 357 **φάτο** = **ἔφη**
- regel 358 **πατρὶ** *Hiermee wordt de vader van Thetis bedoeld, de zeegod Nereus.*
- regel 359 **ἠὺτ' ὀμίγλη** als een nevel
- regel 361 **ἔφατ'** = **ἔφατο**
ἔφατο = **ἔφη**
ἔξονομάζω uitspreken
- regel 362 **φρένας** in je hart
- regel 363 **εἶδομεν** *coniunctivus van οἶδα*